

# Etika výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti

Löffler Boris, Kočan Štefan

**Abstract:** Článok ozrejmuje čitateľovi východiská činnosti policajno-bezpečnostných orgánov. Následne vymedzuje a definuje podstatu výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti s akcentom na organizačno-taktické formy a metódy činnosti služby poriadkovej polície. Ďalej článok definuje etické východiská a etický kódex ministra vnútra, ktoré umožňujú nadobudnuté poznatky následne rozvinúť a aplikovať na problematiku výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti odrážajúce sa v jej jednotlivých faktoroch. Článok je súčasťou záverečných výstupov výskumnej úlohy 3/2004 – Metódy výskumu a vývoja policajných činností (výsk *VVÚ 130*).

**Key words:** policajno-bezpečnostná činnosť, policajná verejno-poriadková činnosť, organizačno-taktické formy činnosti, metódy verejno-poriadkovej činnosti, etika, profesijná etika, policajná etika, etický kódex.

Činnosťou policajno-bezpečnostných orgánov sa rozumie zvláštna forma profesionálnej služby štátu i občianskych samosprávnych korporácií občanom, obsahom ktorej je systém výkonných organizačných, riadiacich a ďalších aktivít majúcich charakter služobných zákrokov, služobných úkonov, ostatných služobných činností a ďalších opatrení policajno-bezpečnostných orgánov vykonávaných v súlade s právnym poriadkom a *etickými princípmi občianskej demokratickej spoločnosti*, preventívnymi a podľa potreby aj represívnymi formami práce, s cieľom chrániť bezpečnosť občanov a spoločnosti pred trestnou a ostatnou protiprávnou činnosťou.<sup>1</sup>

Zmysel a význam policajno-bezpečnostnej činnosti príslušných orgánov je obsiahnutý v jej charakteristických rysoch, v ktorých sa odzrkadľuje podstata tejto činnosti. Základné rysy činnosti policajných bezpečnostných orgánov sú nasledovné:

- Pre ich činnosť je charakteristická *apolitickosť a nestrannosť*. Podstatou tejto črty je skutočnosť, že policajno-bezpečnostné orgány už nie sú podriadené žiadnej politickej strane alebo hnutiu, ale slúžia výhradne záujmom občanov a svoju činnosť vykonávajú výhradne na základe a v medziach zákona.
- Činnosť policajno-bezpečnostných orgánov je *špecifická forma služby štátu i občianskych korporácií občanom*, čo znamená, že ochrana života, zdravia majetku či práv a slobôd je základnou službou poskytovanou občanovi. Policajná služba musí byť pre občanov kedykoľvek dostupným servisom v zodpovedajúcej kvalite. Na druhej strane však medzi policajno-bezpečnostnými orgánmi a občanmi musí existovať väzba vzájomnej zodpovednosti, tak ako je to všade vo svete.
- Činnosť policajno-bezpečnostných orgánov má *právnú povahu*, je vykonávaná v rámci práva, lebo je založená na zákonoch a iných právnych normách, čiže je

---

<sup>1</sup> Ladislav Berži, *teória policajno bezpečnostných služieb, všeobecná časť*, Bratislava 1996, str. 41, ISBN 80-88751-93-4

regulovaná určitým systémom právnych noriem, ktoré určujú jej ciele, obsah, rozsah, metódy, prostriedky a postup realizácie.

- Pre činnosť policajno-bezpečnostných orgánov je typická konfliktnosť vzťahujúca sa k výkonu služby a adekvátne intenzívne a náročné **požiadavky na etiku jej výkonu**. Pri výkone policajno-bezpečnostnej činnosti dochádza ku konfliktným situáciám vyplývajúcim z prvkov tvoriacich situáciu, v ktorej policajno-bezpečnostný orgán sleduje zákonný záujem smerujúci k odstráneniu vzniku či možnosti vzniku škodlivého následku vo vzťahu k chráneným hodnotám. Tento konflikt, konfliktná situácia, môže mať za následok i akútne ohrozenie života alebo zdravia účastníkov konfliktu či samotných policajno-bezpečnostných orgánov. Zákonná úprava povinností a oprávnení policajno-bezpečnostných orgánov pritom musí v potrebnom rozsahu akceptovať požiadavku viažucu sa k **rešpektovaniu náročných etických noriem**.
- Činnosť policajno-bezpečnostných orgánov nie je súhrnom rôznorodých úkonov a opatrení, ale je zložitým, **relatívne celistvým, samostatným a vnútorne diferencovaným systémom**. Základnou ideou je v tomto prípade racionálne snaženie účelne skombinovať organizačnú, funkčnú a spätno-väzobnú stránku štruktúry systému činnosti policajno-bezpečnostných orgánov. Systém činností policajno-bezpečnostných orgánov pritom zahŕňa ako svoje prvky určité subsystémy (služby, útvary i službu poriadkovej polície), ktoré sa vzájomne líšia čo do funkcie, úrovne, typu a zložitosti vnútornej štruktúry a organizačného mechanizmu.
- Činnosť policajno-bezpečnostných orgánov má taktiež charakter **systému, ktorý je tvorený služobnými zákrokmi, zásahmi, úkonmi či ostatnou služobnou činnosťou**, kde tieto majú svoju normatívnu úpravu obsiahnutú v Zákone o Policajnom zbore, ktorý definuje, čo rozumieme pod služobnou činnosťou a čo pod termínom služobný zákrok, atď.
- **Účelom** činnosti policajno-bezpečnostných orgánov **je realizácia predovšetkým určitých konkrétnych úloh** vyplývajúcich zo zákonov. Tieto sú následne podrobne rozpracované v štatútoch a organizačných poriadkoch, či plánovacích dokumentoch jednotlivých služieb či útvarov a pracovísk policajno-bezpečnostných orgánov
- Pre policajno-bezpečnostné orgány je príznačná **rozsiahla mnohostrannosť obsahu ich činností**. Je to dané predovšetkým rôznorodosťou a zložitosťou javov, udalostí, vzťahov, ku ktorým smeruje poznanie, regulácia a riešenie v rámci ich činností. Tým sa zároveň načrtáva metodologické zdôvodnenie nutnosti hlbokej štrukturalizácie činnosti policajno-bezpečnostných orgánov, klasifikácie ich obsahu z hľadiska sféry zameranosti pôsobenia a z toho odvodených hlavných smerov alebo organizačno-taktických foriem, metód a druhov činnosti policajno-bezpečnostných orgánov.

Činnosť policajno-bezpečnostných orgánov sa vykonáva v dvoch zásadných sférach pôsobnosti, ktorými sú:

- **boj s trestnou činnosťou a inou protiprávnou činnosťou,**
- **ochrana verejného poriadku, ako javové formy ochrany práv občanov.**

V tejto rovine je činnosť policajno-bezpečnostných orgánov zameraná na poznanie, reguláciu udalostí, javov a spoločenskú ochranu vzťahov, ktoré v prevažnej miere spadajú do oblasti trestného či správneho práva.<sup>2</sup>

Všetky hlavné smery aktivít policajno-bezpečnostných orgánov podieľajúcich sa na výkone policajno-bezpečnostných činností eliminujúcich negatívne javy obsiahnuté vo vyššie uvedených sférach pôsobnosti majú spoločné to, že predstavujú aktivity, ktoré majú charakter činností realizovaných smerom navonok. V súčasnosti sa medzi hlavné smery činnosti policajno-bezpečnostných orgánov zaraďuje:

- **Operatívno-pátrací smer**, ktorého obsahom je činnosť realizovaná úplne alebo čiastočne utajovaným spôsobom za účelom odhaľovania, získavania a sprostredkovania informácií pre objasňovanie najmä latentnej organizovanej kriminality.
- **Trestno-procesný smer**, pri ktorom ide o činnosť výrazne procesného charakteru, a jeho základným poslaním je zisťovať a v zákonnej forme dokumentovať všetky skutočnosti, ktoré sú v realizovanom procese významné z hľadiska prijatia adekvátneho rozhodnutia.
- **Správno-bezpečnostný smer**, v ktorom je jedným z druhov činností i **policajná verejno-poriadková činnosť**. Špecifickými rysmi tohto smeru činnosti je výkonný a nariadovací charakter pri realizácii vymedzených úloh štátnej správy a ochranný charakter pri predchádzaní policajne relevantným udalostiam v čase pred ich vznikom, ako aj pri zabraňovaní policajne relevantných udalostí v čase ich bezprostredného priebehu.<sup>3</sup>

Všetky tieto hlavné smery policajno-bezpečnostných aktivít realizovaných smerom do vonkajšieho prostredia spája **rovňaký cieľ**, nakoľko Policajný zbor pôsobí v jemu zverených oblastiach ako **jeden celok**.

Pre poslanie policajnej verejno-poriadkovej činnosti je na rozdiel od ostatných smerov činností príznačné, že nesmeruje realizáciou svojich aktivít výlučne smerom k policajne relevantným udalostiam, ktoré možno označiť za trestné činy či priestupky. Podstatu a význam policajnej verejno-poriadkovej činnosti je potrebné vnímať najmä cez **situáciu**, ktorá súvisí s ohrozením funkčnosti a stability. Ide tu teda aj o udalosti a javy ako sú napríklad živelné pohromy a katastrofy. Z tohto dôvodu sa podstata a význam policajnej verejno-poriadkovej činnosti rozširuje i na oblasť ochrany vnútorného poriadku a bezpečnosti. V súvislosti s výkonom policajnej verejno-poriadkovej činnosti považujeme za potrebné spomenúť ešte jednu skutočnosť viažucu sa na jej výkon a tou je **donútenie** pri riešení konfliktných situácií. Použitie donútenia sa však realizuje výlučne ako krajný prostriedok v čase, kedy je zistené bezprostredné páchanie protiprávneho konania alebo ak je to

---

<sup>2</sup> Ladislav Berží, *teória policajno bezpečnostných služieb, všeobecná časť*, Bratislava 1996, str. 30-38, ISBN 80-88751-93-4

<sup>3</sup> Cit. Cul'ba .M., Klačan. M, *Vybrané problémy verejného poriadku jeho ochrany a činnosti obvodného oddelenia PZ*, Bratislava 2004, ISBN 80-8054-320-8, str. 41, str. celkovo 142

nevyhnutné pre ochranu života, zdravia a majetku, ako i už pri vyššie spomenutých udalostiach ako sú živelné pohromy a pod.<sup>4</sup>

Z dôvodu meniacich sa prístupov k hlavným smerom policajno-bezpečnostnej činnosti bola policajná verejno-poriadková činnosť definovaná len sporadicky a vo všeobecnosti možno konštatovať, že ucelená a komplexná definícia tejto činnosti je stále v štádiu tvorby. Pre potreby nášho článku uvedieme pojem, v ktorom sa odzrkadľujú základné východiská, na ktoré budeme nadväzovať a ktoré budeme rozvíjať v nasledovnom texte.

Pod pojmom *policajná verejno-poriadková činnosť* rozumieme systém organizačno-taktických foriem činnosti policajných poriadkových orgánov realizovaný na základe právnych noriem metódami preventívnej, profylaktickej a podľa okolností riešených policajne relevantných udalostí aj represívnej policajnej verejno-poriadkovej činnosti ako výkonná ochrana verejného poriadku a bezpečnosti.<sup>5</sup>

Policajná verejno-poriadková činnosť ako jedna z oblastí policajnej činnosti sa vyznačuje týmito základnými charakteristickými rysmi:

- Je činnosťou právnej povahy, to znamená, že je realizovaná na základe zákonov a iných právnych noriem a to s cieľom zaistenia takého stavu v spoločnosti, kedy tieto normy sú dodržiavané.
- S právnymi základmi a východiskami policajnej verejno-poriadkovej činnosti úzko súvisia teoretické základy, ktorých zmyslom je výklad základných pojmov obsiahnutých v právnych normách a aplikovaných v praktickej činnosti na úseku policajnej verejno-poriadkovej činnosti, ale tiež v modelovaní optimálnych situácií, v aplikácii vedeckých poznatkov z iných vedných a učebných disciplín, skúmania možnej transformácie postupov obdobných policajných služieb v iných demokratických krajinách.
- Zmyslom aplikácie právnych a skúmaných teoretických východísk je stanovenie konkrétnych návodov pre riešenie praktických úloh a situácií pre službu poriadkovej polície a jej pracovníkov, ako i pre ďalšie subjekty, ktoré sa zapájajú do plnenia úloh garantovaných predovšetkým touto službou.<sup>6</sup>

Z definície policajnej verejno-poriadkovej činnosti, ako i jej charakteristických rysov, vyplýva skutočnosť, že policajná verejno-poriadková činnosť predstavuje presne stanovený systém krokov, operácií a techník vykonávaných v zmysle zákona a interných predpisov, smerujúcich navonok do prostredia, s cieľom eliminovať reálne či predpokladané negatívne javy ohrozujúce želanú úroveň stavu verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Tento cieľavedomý, zámerný a koordinovaný spôsob postupu subjektov pôsobiacich v rámci organizačnej štruktúry služby poriadkovej polície pri plnení vytýčených cieľov v oblasti výkonnej ochrany verejného poriadku v sebe zahŕňa náležitosti

---

<sup>4</sup> Cit. Cul'ba .M. , Klačan. M, Vybrané problémy verejného poriadku jeho ochrany a činnosti obvodného oddelenia PZ , Bratislava 2004, ISBN 80-8054-320-8, str. 42, str. celkovo 142

<sup>5</sup> Cit. Cul'ba .M. , Klačan. M, Vybrané problémy verejného poriadku jeho ochrany a činnosti obvodného oddelenia PZ , Bratislava 2004, ISBN 80-8054-320-8, str. 43, str. celkovo 142

<sup>6</sup> Macek.P, Filák.A. , Pořádková činnost policie / Obecná část/, Praha 2002, ISBN 80-86477-10-X, str.12-13, str. celkovo 97.

(determinanty) určujúce charakter reakcie na tieto negatívne javy, prostredníctvom ktorej tieto včas a efektívne eliminuje. Úspešnosť tohto konania je teda podmienená včasnou, operatívnou a adekvátnou reakciou kompetentných subjektov a ich spôsobilosťou odzrkadľujúcou sa v schopnosti účelne a efektívne konať z pohľadu organizácie a taktiky následne realizovaných činností. Bez adekvátnej reakcie z pohľadu organizácie a taktiky následných činností nie je možné dosiahnuť požadovanú úroveň kvality verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Forma, ktorou policajné poriadkové orgány navonok pôsobia pri výkone policajnej verejno-poriadkovej činnosti sa môže v konečnom dôsledku pozitívne či negatívne odzrkadliť i na verejnej mienke a preto je nesmierne dôležitá.

System organizáčno-taktických foriem činnosti policajných poriadkových orgánov je tvorený formami činnosti, ktoré možno deliť na:

**Základné organizačno-taktické formy činnosti**, medzi ktoré radíme:

- stálu službu,
- hliadkovú službu,
- obchôdzkovú službu,
- hlásnu službu,
- administratívne práce,
- ostatnú služobnú činnosť.

**Doplňujúce organizačno-taktické formy činnosti**, ktorými sú:

- strážna služba,
- policajná asistancia.

Z definície policajnej verejno-poriadkovej činnosti zároveň vyplýva, že úspešnosť a efektívnosť realizácie policajnej verejno-poriadkovej činnosti priamo závisí od schopnosti výberu vhodnej metódy, prostredníctvom ktorej policajný poriadkový orgán pôsobí navonok do prostredia pri plnení bezpečnostných úloh a eliminácii kriminality. Metóda aplikovaná prostredníctvom činnosti služby poriadkovej polície tvorí vnútornú náplň tvoriacu obsah vykonávaných organizačno-taktických foriem činnosti, prostredníctvom ktorých je zvyčajne prezentovaná smerom ku konkrétnym adresátom. Každá metóda činnosti má teda konkrétnu formu realizácie, ktorou sa prejavuje navonok a ktorá má povahu služobnej činnosti alebo služobného zákroku a súčasne vyjadruje i obsah činnosti alebo služobného zákroku. Zároveň vyjadruje i obsah činnosti pri ochrane verejného poriadku a v boji s protiprávnou činnosťou.

**Metóda v policajno-bezpečnostnej činnosti** predstavuje systém krokov, operácií, techník a postupov, ktorými policajno-bezpečnostný subjekt prostredníctvom jednotlivých foriem činnosti pôsobí na objekt záujmu a dosahuje pozitívny stav pri plnení bezpečnostných cieľov v boji s protiprávnou činnosťou.

Základnú systematiku metód v policajno-bezpečnostnej činnosti tvoria:

- **najvšeobecnejšie metódy**- tieto sú použiteľné v akejkoľvek oblasti ľudského poznania. Do tejto skupiny patria napríklad metódy filozofické, gnozeologické.
- **všeobecné metódy**- medzi všeobecné metódy môžeme zaradiť predstavivosť, intuíciu pozorovanie, popisovanie, meranie, porovnávanie, analógiu, experimentovanie, modelovanie, štatistiku a pod.
- **špecifické metódy**- tieto sú príznačné pre činnosť policajno-poriadkových orgánov a do tejto skupiny patrí napríklad prieskum, anketovanie, expertízne hodnotenie, ďalej metódy operatívno-pátracej či dopravno-bezpečnostnej, ako i **verejno-poriadkovej činnosti**.

V praktickej rovine sú pre činnosť orgánov vykonávajúcich policajnú verejno-poriadkovú činnosť charakteristické najmä:

- **preventívna metóda** policajnej verejno-poriadkovej činnosti,
- **represívna metóda** policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

V poslednej dobe však silnejú hlasy prezentujúce názor existencie i tretej metódy, ktorá má tvoriť akýsi medzičlánok vyplňajúci istý diskutabilný, prelínajúci sa priestor medzi preventívnou a represívnou metódou policajnej verejno-poriadkovej činnosti. Ide o **metódu profylaktickej** policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

Uvedená kategorizácia metód činnosti policajných poriadkových orgánov ako celok predstavuje **systém metód**. Tento systém tvorený jednotlivými prvkami (metódami) smeruje k optimálnemu dosiahnutiu stanoveného cieľa a efektívnemu plneniu úloh policajných poriadkových orgánov v konkrétnych oblastiach ich pôsobnosti. Jednotlivé metódy tvoriace systém metód policajnej verejno-poriadkovej činnosti sa pri praktickom výkone ich realizácie navzájom **prelínajú**.

Ako sme už konštatovali, metóda realizovaná prostredníctvom činnosti služby poriadkovej polície tvorí vnútornú náplň tvoriacu obsah vykonávaných organizačno-taktických foriem činnosti, prostredníctvom ktorých je zvyčajne prezentovaná smerom navonok ku konkrétnym adresátom, verejnosti. **Pre účely tohto článku je smerodajný prioritne spôsob správania sa, konania, plnenia si povinností (odrážajúci sa, obsiahnutý v prístupe)** akým sú jednotlivé formy činnosti a prostredníctvom nich i zvolené metódy realizované v reálnej situácii, či už v nadväznosti na vzťah ku vznikajúcej či vzniknutej policajne relevantnej udalosti či k inej služobnej činnosti, ktorú musia policajné poriadkové orgány **vykonávať**. Obsahová stránka **spôsobu realizácie** jednotlivých služobných činností či jednotlivých doplnujúcich služobných aktivít služby poriadkovej polície pri výkone policajnej verejno-poriadkovej činnosti je obsiahnutá v termíne **etika výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti**.

Pre ozrejmienie podstaty tohto termínu je nevyhnuté ozrejniť východiskové termíny, od ktorých je termín etika výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti odvodený či z nich vychádza.

Východiskovým termínom je slovo **etika**. Pochádza z gréckeho slova **ethos**, ktorý vyjadruje povahový charakter alebo zvyk. V súčasnosti sa slovo ethos spája s rozlišovaním povahových vlastností, charakterov, postojov rozličných ľudí, kultúr alebo skupín. Etymológia etiky naznačuje hlavný predmet jej záujmu:

- individuálny charakter obsahujúci to, čo znamená byť „dobrý človek“,
- spoločenské pravidlá týkajúce sa správneho a nesprávneho konania, čo nazývame morálkou.<sup>7</sup>

Ďalším nadväzným termínom je **profesijná etika**, táto býva najčastejšie definovaná ako sústava vybraných hodnôt, noriem, princípov a povinností, ktorých poslaním je prispievať k formovaniu špecifického typu správania rozhodovania a jednania žiaduceho pre danú profesiu.

Systém každej profesijnej etiky by mal obsahovať predovšetkým:

- špecifikáciu systému kľúčových morálnych hodnôt a princípov zodpovedajúcich danej profesii (aspekt axiologický)

---

<sup>7</sup> cit. A.S.Luknič, *Etika v činnosti policajta*, Bratislava 1999, ISBN 80-8054-114-0, str.7, str. celkovo 173.

- objasnenie špecifického charakteru mravných noriem, ktorým podlieha uskutočňovanie vyššie uvedených morálnych hodnôt a princípov (aspekt deontologický)
- definovanie optimálnych spôsobov internalizácie (zvnútorňovania) týchto noriem jedincom (aspekt behaviorálny)

Inak povedané, sústava profesijnej etiky v akomkoľvek povolání by mala zahrňovať rozhodujúce etické hodnoty a normy, na ktorých stojí zmysluplnosť a spoločenská zakotvenosť danej profesie, tieto hodnoty i normy zdôvodňovať (ospravedlňovať, legitimovať) a hľadať efektívne cesty, ako zaistiť ich dodržiavanie.<sup>8</sup>

Posledným súvisiacim termínom, s ktorým je termín etika výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti spojený, resp. významovo naň nadväzuje a ďalej ho rozvíja, je termín **policajná etika**. Policajná etika je autonómnou disciplínou, ktorá má svoj vlastný predmet skúmania, ktorý sa utvára v kontexte s praktickými problémami policajnej praxe. Zachováva si pritom väzbu na všeobecnú (filozofickú) etiku, od ktorej požaduje zdôvodnenie morálnych princípov a noriem, ktoré presahujú zmysel bezprostrednej praxe. Policajná etika má interdisciplinárny charakter, vytvára sa na základe dialógu sociálnej filozofie, obecnej etiky, filozofie práva, kriminológie, sociológie, psychológie a pod., a je tiež v úzkom kontakte s policajnou praxou.

Hlavné **podnety** pre konštituovanie a ďalší rozvoj policajnej etiky:

- stále hlbšia integrácia SR do euroatlantických štruktúr,
- nárast spoločenskej objednávky profesionality policajtov v najširšom slova zmysle,
- stále narastajúca zložitosť vlastných policajných činností,
- komplikovanosť, ktorú v štruktúre polície SR prináša súbeh nárokov na kvantitu a súčasne na kvalitu,
- radikálny nárast sociálnej, etnickej, kultúrnej, náboženskej, jazykovej a inej heterogenity prostredia, v ktorom polícia pôsobí.

**Ciele** policajnej etiky:

- vymedzenie principiálnych etických hodnôt žiaducich pre optimálny výkon policajnej profesie,
- vymedzenie principiálnych etických noriem žiaducich pre optimálny výkon policajnej profesie,
- hľadanie a ujasňovanie etických aspektov rozhodujúcich policajných činností (i verejno-poriadkových činností),
- vytvorenie základu pre praktické rozhodovanie policajtov v konkrétnych situáciách, najmä pri riešení morálnych dilem,
- formovanie východiska pre adekvátne sebauvedomenie, sebahodnotenie (profesionálnej cti a hrdosti) a tým i sebaovládanie policajtov,
- prehĺbovanie morálnej zodpovednosti každého policajta voči spoločnosti ako celku, občanom, nadriadeným kolegom i sebe samému,
- „založenie“ vôbec samotnej potreby etických otázok do systému etického vzdelávania policajtov.

---

<sup>8</sup> Cit. P.Nesvadba, *Policejní etika*, Plzeň 2009, ISBN 978-80-7380-195-3, str. 149, celkovo str. 315

Podľa názoru niektorých autorov jeden z hlavných problémov spočíva v tom, že etika je stále ešte často definovaná (označovaná) ako akýsi príviesok k racionálnemu (najlepšie vedeckému) mysleniu, čomu zodpovedá i jej pedagogické zaradenie ako doplnku k vyučovaným disciplinám utvárajúcim odborný profil policajta. Tí istí autori vyjadrujú presvedčenie, že etický aspekt je nedeliteľnou vnútornou súčasťou celistvého profilu policajnej odbornosti, to znamená schopnosť identifikovať morálne problémové situácie a zodpovedajúcim spôsobom ich riešiť je schopnosť, ktorá sa nepochybne nachádza na rovnakej úrovni s policajtovou kvalifikovanosťou právnou, policajne profesionálnou, psychologickou, telesnou, streleckou a podobne.<sup>9</sup>

Nami spomínané vymedzenie principiálnych *etických noriem* žiaducich pre optimálny výkon policajnej profesie v sebe zjednodušene zahŕňa:

- **Rovnaký prístup**- polícia musí ako sociálny prostriedok poskytovať rovnaký prístup k svojim službám.
- **Dôveru verejnosti**- občania poctili políciu svojou dôverou, čím do istej miery obmedzili svoje práva.
- **Bezpečnosť a ochranu**- polícia musí slúžiť zákonom na udržanie bezpečnosti a ochrany spoločnosti.
- **Spoluprácu**- polícia je súčasťou systému, ktorý zahŕňa zákonodarcov, žalobcov, sudcov a ostatných vykonávateľov zákona a preto ich činnosť musí vykazovať známky kolektívnej práce: koordinácie, komunikácie a spolupráce.
- **Objektívnosť**- práca polície plní určitú spoločenskú úlohu, ktorá vyžaduje, aby pracovníci polície potlačili svoje emócie i vlastnú osobnosť a preukázali objektivitu.<sup>10</sup>

Nosnou etickou normou, ktorou sa musia riadiť, či už pri výkone služobných činností, či v súkromnej sfére, všetci príslušníci Policajného zboru, je *etický kódex ministra vnútra*, ktorého obsah definuje konkrétne aspekty, od ktorých sa ďalej odvíja i výkon policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

Etický kódex, tak ako väčšina etických kódexov, je veľmi špecifický pokiaľ ide o to, čo robí policajta dobrým policajtom. Prevládajúcou témou v ňom obsiahnutou sú princípy spravodlivosti a čestnosti.

Etický kódex policajta ustanovením základných pravidiel reguluje správanie a činnosť profesie policajta. Možno ho vnímať ako súbor pravidiel, zásad, ktorých dodržiavanie sa prejavuje aj vo forme integrity policajta, resp. Policajného zboru. Ide o morálnu normu, sú to zásady, ktoré by mal mať každý policajt takpovediac v krvi.

## **Znenie jednotlivých článkov etického kódexu je nasledovné**

### **Článok 1**

Príslušník Policajného zboru pri výkone služby i mimo služby koná v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, všeobecne záväznými právnymi predpismi a internými aktmi

---

<sup>9</sup> Cit. P.Nesvadba, *Policejní etika*, Plzeň 2009, ISBN 978-80-7380-195-3, str. 153, celkovo str. 315

<sup>10</sup> cit. A.S.Luknič, *Etika v činnosti policajta*, Bratislava 1999, ISBN 80-8054-114-0, str.97, str. celkovo 173.



riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj s Európskym kódexom policajnej etiky a rešpektuje ľudské práva a slobody.

## **Článok 2**

Policajt vykonáva služobnú činnosť bez ohľadu na náboženské, rasové, národnostné, sociálne, politické, triedne a iné vonkajšie faktory.

## **Článok 3**

Policajt pri vyjadrovaní svojich názorov na verejnosti vystupuje nestranne a zdržanlivo tak, aby nevyvolal pochybnosť o svojej nestrannosti.

## **Článok 4**

Policajt dodržiava zásady občianskeho spolužitia tak na verejnosti, ako aj vo svojom súkromnom živote.

## **Článok 5**

Policajt nezneužíva svoju príslušnosť k Policajnému zboru, svoje služobné zaradenie a prístup k informáciám na získanie osobných výhod alebo výhod pre iné právnické osoby a fyzické osoby. Kladie verejné záujmy nad vlastné, slúži verejnosti.

## **Článok 6**

V záujme riadneho plnenia služobných povinností sa policajt zdržiava obchodných aktivít, ktoré by boli v rozpore s nezávislosťou policajta a s riadnym plnením služobných povinností.

## **Článok 7**

Policajt sa v duchu služobnej zdvorilosti správa k spolupracovníkom korektne a neznevažuje ich profesionálnu spôsobilosť. Netoleruje však u nich korupčné ani iné neetické správanie.

## **Článok 8**

Správanie policajta voči občanom je transparentné. Policajt prejavuje slušnosť, rešpekt, taktosť a ohľaduplnosť voči všetkým osobám bez rozdielu. Nepoužíva násilie, donucovacie prostriedky používa iba za podmienok a spôsobom stanoveným zákonom.

## **Článok 9**

Policajt sa mimo svojej služobnej činnosti vedome nestýka s osobami, o ktorých by vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery, resp. svoje služobné zaradenie vedieť mal alebo mohol, že sú osobami spojenými s páchaním závažnej trestnej činnosti. Toto sa nevzťahuje na činnosť policajtov, ak ide o dôležitý záujem služby, a činnosť policajtov operatívnych služieb Policajného zboru, pokiaľ táto súvisí s plnením úloh Policajného zboru,

napríklad využívanie osôb konajúcich v prospech Policajného zboru. Služobné styky policajta sú transparentné.

## Článok 10

Nadriadený dbá na to, aby jeho podriadení boli na služobnú činnosť primerane pripravení. Vytvára priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby svojich podriadených a podporuje ich ďalšie vzdelávanie.

## Článok 11

Nadriadený stimuluje a podporuje etické správanie svojich podriadených, vyžaduje od nich dodržiavanie etického kódexu a sám je im v jeho dodržiavaní príkladom.

*Etické faktory definujúce špecifiká výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti* vyplývajú z jednotlivých článkov etického kódexu ministra vnútra a odzrkadľujú sa v nasledovných bodoch určujúcich postavenie policajtov služby poriadkovej polície pri výkone svojej profesie ako i definovaní spôsobov realizácie základných oblastí pôsobnosti služby poriadkovej polície:

- základným poslaním je boj s protiprávnou činnosťou, ochrana verejného poriadku a bezpečnosť osôb a majetku. Vzhľadom k celospoločensky významným úlohám zveril štát Policajnému zboru teda aj službe poriadkovej polície, zodpovedajúcu právomoc a pôsobnosť. Subjekt verejno-poriadkovej činnosti reprezentuje v podstate štát a v jeho mene vystupuje na obranu chránených záujmov, kde pri výkone svojej právomoci využíva ochranu verejného činiteľa.
- Policajný zbor Slovenskej republiky je ozbrojeným bezpečnostným zborom. Jeho vnútorný poriadok je podriadený pravidlám vojenskej disciplíny, zdvorilosti a etiky. Zásadovosť, zmysel pre kolektív, poriadok a plnenie rozkazov sú vedľa osobnej statočnosti, odvahy, schopnosti použitia zbrane, zvládnutia základov taktiky také vlastnosti, ktoré sú nenahraditeľné v každodennom výkone policajnej služby. Tento faktor výrazne modifikuje morálnu atmosféru v rámci kolektívu na útvaroch služby poriadkovej polície a rovnako sa premietá do celkovej úrovne spoločenskej etickej klímy. Vznikajú tu vzťahy nadriadenosti a podriadenosti, takzvanej subordinácie. Na úroveň mravných vzťahov má výrazný vplyv i vedúci takéhoto kolektívu – príslušný riadiaci funkcionár /riaditeľ odboru či oddelenia/ služby poriadkovej polície Jeho osobné vlastnosti a zodpovedný prístup k plneniu služobných povinností mu garantujú nielen formálne právo, získané ustanovením do príslušnej funkcie ale i morálne právo riadiť zverený kolektív. Centralistický charakter organizácie s vojenskými prvkami modifikovanými na policajné prostredie vyžaduje často jednostranné prejavy vôle vo forme rozkazov a pokynov, ktoré majú a musia mať morálny podtext. Z uvedených zvláštností vyplýva i právo držať a nosiť služobnú zbraň ako i možnosť jej zákonného použitia či významné právo i povinnosť nosiť služobnú rovnošatu.
- Ďalším špecifickým faktorom je právna úprava činnosti policajného zboru i služby poriadkovej polície. Úprava sa vzťahuje na oblasť upravujúcu podstatu fungovania Policajného zboru ako subjektu realizujúceho policajno bezpečnostnú činnosť (Zákon o PZ) či na oblasť samotného služobného pomeru príslušníkov policajného zboru (Zákon o služobnom pomere), ako i do oblasti trestnoprávnej či správno právnej (Trestný zákon, Trestný poriadok, Zákon o Správnom konaní). Tieto právne normy

stanovujú nielen právomoc a pôsobnosť ale rovnakým spôsobom vymedzujú i postupy jednotlivých orgánov. Pri nástupe do služby zároveň skladá policajt služobnú prísahu, kde sa zaväzuje plniť celý rad požiadaviek, ktoré preňho predtým mali len charakter mravných noriem. Odôvodnenosť právnej úpravy mravných princípov vyplýva s charakteru služobnej činnosti, ktorá je celospoločensky veľmi významná.

- Pre činnosť Služby PP je charakteristický fakt, že predmetom záujmu je ľudský jedinec alebo sociálne skupiny a z nich vyplývajúca ďalšia špecifickosť. V porovnaní s inými povolaniami, kde predmetom práce sú napr. zložky prírody, tu pristupujú na viac i spoločenské vzťahy k týmto osobám. Súčasťou daných vzťahov sú taktiež mravné vzťahy. Pri výkone svojho povolania sa policajt stretáva s celou radou rôznorodých subjektov, ktoré majú často rôznerodé záujmy. V širokej škále týchto subjektov sú zastúpený napríklad obvinení, ich zákonní zástupcovia, poškodení, svedkovia, páchatelia priestupkov i úplne bezúhonní ľudia. Táto rôznorodosť kladie na osobnosť policajtov zvýšené nároky. Nemožno mechanicky prenášať vzťahy vzájomnej pomoci a spolupráce na obvineného /podozrivého s trestného činu/ a naopak uplatňovať tvrdosť a prehnaný odstup v bežnom styku s občanmi. Policajt sa nie vždy stretáva len s trestnou činnosťou a porušovaním verejného poriadku. Napríklad pri zaistovaní spoločenských a športových akcií ide o styk s občanmi, ktorý sú v prevažnej miere bezúhonní.
- Profesia pracovníkov služby PP má výrazne tvoriví charakter. Príznačná je preň nepredvídateľnosť a živelnosť nápadu trestnej činnosti, porušovania verejného poriadku a pod. čo si vyžaduje aby bol výkon služby zaistovaný nepretržite v priebehu celých 24 hodín. Ďalej predpokladá ostražitosť, rýchlosť a rozhodnosť pri realizácii jednotlivých úloh. Tvorivú stránku zvyrazňuje fakt, že činnosť služby PP smeruje v prípadoch spáchania trestných činov a priestupkov ku skúmaniu javov a procesov, ktoré prebehli v minulosti. Na viac sú prvotné úkony vykonávané s minimálnym množstvom informácií čo pre iné povolania spravidla nie je príznačné. Rôzne možné vysvetlenia (objasnenia) chýbajúcich súvislostí sa policajt snaží riešiť pomocou myšlienkového procesu vo forme verzii.
- Významným faktorom determinujúcim činnosť služby poriadkovej polície je utajenosť metód, foriem ako aj prostriedkov, ktoré vo svojej služobnej činnosti využíva v kontakte s osobami, ktorých sa jednotlivé úkony týkajú. Utajenosť vyplýva najmä z účelu boja s trestnou činnosťou a je veľmi ťažké s protispoločenskými javmi bojovať pokiaľ páchatelia budú poznať smery, spôsoby a techniky jednotlivých činností polície.
- Činnosť služby poriadkovej polície býva v mnohých prípadoch spojená s použitím fyzického násillia voči páchatelom protiprávnej činnosti či narušiteľom verejného poriadku a bezpečnosti. Policajt tu vystupuje ako predstaviteľ orgánu štátneho donútenia. Na splnenie uložených úloh využíva presne definované donucovacie prostriedky či zbrane, v rámci zákonného splnomocnenia a to až po vyčerpaní možností, ktoré mu umožňuje preventívno výchovná metóda. Použitie prostriedkov donútenia, po naplnení podmienok uvedených v zákone je pritom jeho povinnosťou. Vlastné vykonanie služobného zákroku však nesmie znižovať vážnosť a ľudskú dôstojnosť osoby voči ktorej zákrok smeruje. Použitie násillie musí spĺňať požiadavku primeranosti, ktorá sa viaže jednak k samotnému výberu následne použitého donucovacieho prostriedku ako i jeho následnému použitiu v nadväznosti na časové

hľadisko. Využívanie násilia vyvoláva celú radu negatívnych prejavov často označovaných ako profesionálna deformácia. Spravidla jej podliehajú policajti, ktorý neunesli ťažobu zverenej právomoci, nakoľko táto nenašla oporu v zodpovedajúcej mravnej výchove a v adekvátnych osobnostných vlastnostiach. Typickým následným prejavom takéhoto správania jednotlivca je neúcta k ľuďom, použitie násilia k vynúteniu priznania páchatel'a nečestnosť, nadradenosť, a samol'ubosť. Za pomoci výchovného pôsobenia kolektívu je nutné proti podobným javom neustále bojovať a eliminovať ich..

- Policajt zaradený v službe poriadkovej polície vykonáva služobnú činnosť z veľkej časti pred zrakmi verejnosti, ktorá na túto činnosť zodpovedajúcim spôsobom následne reaguje. Jedná sa o službu na uliciach, parkoch, verejných priestranstvách, spoločenských miestnostiach, športoviskách, kde majú občania často možnosť sledovať priebeh i výsledok služobného zákroku, úkonu či opatrenia. Ako typické príklady možno uviesť uloženie blokovej pokuty na mieste priestupku, použitie donucovacieho prostriedku proti výtržníkovi, zadržanie páchatel'a trestného činu v miestach verejnosti prístupných. Z týchto dôvodov musia byť metódy, formy a prostriedky využívané pri výkone služby v súlade s právnymi i mravnými normami spoločnosti. Pokiaľ dôjde k rozporu dôjde k narušeniu mravných vzťahov jednak v konkrétnom prípade, a nepriaznivo je následne ovplyvnená i celá etická klíma realizovaných činností. Verejnosť veľmi citlivo reaguje na každú nespravodnosť, ktorú policajt služby poriadkovej polície zapríčinil svojim neprofesionálnym prístupom a na základe jeho správania potom posudzuje a vytvára si negatívny obraz o Policajnom zbore ako celku. Takýmto spôsobom môže často jednotlivec poškodiť dobré meno a prácu ostatných. Neodôvodneným a neprimeraným spôsobom vykonané zákroky a úkony sú preto predmetom oprávnenej kritiky. Naopak korektné a zákonným spôsobom vykonaný služobný zákrok, alebo úkon zvyšuje autoritu Policajného zboru ako orgánu štátneho donútenia. V prípade priaznivej morálnej atmosféry verejnosť nielenže nesťažuje realizáciu služobných zákrokov, úkonov a opatrení, ale stavia sa na stranu policajtov či už vo forme morálnej podpory alebo i osobnej účasti. Výkon služby pred zrakmi verejnosti zaväzuje a súčasne pôsobí ako zdroj vhodnej mravnej motivácie.<sup>11</sup>

Z uvedených faktorov vyplýva skutočnosť, že etika výkonu policajnej verejno poriadkovej činnosti sa odráža najmä v spôsobe výkonu jednotlivých organizačno taktických foriem činnosti najmä stálej, hliadkovej a obchôdzkovej služby ako i v metódach jednak preventívnej a v nadväznosti na výkon služobných zákrokov i represívnej metóde. Najdôležitejším prvkom v procese realizácie policajnej verejno poriadkovej činnosti je verejnosť a je pozitívne či negatívne vnímanie konkrétnych aktivít realizovaných službou poriadkovej polície. Policajti služby poriadkovej polície si preto musia byť vedomí morálnej zodpovednosti vyplývajúcej z ich postavenia v spoločnosti, ktorou ich poverila, dala im mandát ju vykonávať práve verejnosť, občania a musia sa trvale usilovať o to, aby sa riadili najvyššími možnými štandardami policajnej práce tak aby nebola sklamaná dôvera verejnosti. Postavenie policajta v spoločnosti vyplýva formálne zo zákona. Sociálne uznanie a prestíž policajnej profesie sú však určované predstavou ktorú si o polícii vytvára sama verejnosť. Jej postoje k polícii ukazujú akú vážnosť u nej polícia má a tá následne ovplyvňuje i ochotu verejnosti spolupracovať s políciou. Kvalita kontaktu nadviazaného medzi pracovníkmi služby

---

<sup>11</sup> Cit. Filák.A., Chmela .Z. Etické otázky činnosti pracovníku služby poriadkovej polície, Bezpečnostní teórie a praxe č. 1/2004, str.69-72

poriadkovej polície a verejnosťou spočíva v dodržovaní základných morálnych pravidiel, návykov schopností a slušnom správaní sa.<sup>12</sup>

---

<sup>12</sup> Cit. Zlámal.J. Etika v práci polície, Policajná teória a prax č. 4/2006, str120